

<i>Код. Наименование на учебната дисциплина</i> История на клиничната психология	
<i>Титуляр на курса:</i> доц. д-р Людмила Андреева	
<i>Характер на дисциплината</i> Задължителна дисциплина	<i>Образователно-квалификационна степен</i> Магистърско ниво
<i>Година</i> Първа	<i>Семестър</i> първи
<i>Кредити</i>	<i>Часове</i> 30 часа лекции
<i>Характер на обучението</i> Редовно обучение	
<i>Методи на оценяване</i> Писмен изпит; разработка на практически задания	<i>Език на обучението</i> Обучението се провежда на български език

Предварителни изисквания

Няма.

Изпит

Изисквания на курса:

- Присъствие на минимум две трети от учебните занятия.
- Писмено задание и курсова работа.

Цели на курса

Курсът цели да представи рамката на консултативната и клиничната психология и контекста, в който тези подобласти на психологията са възникнали и са се развивали. Студентите ще се запознаят с базисното развитие на клиничната и консултативната психология, ще систематизират познанията си за основните перспективи, фундаменталните въпроси, свързани с осигуряването на психологическа помощ, областите на специализация и ролите на консултативния и клиничния психолог, помагачното взаимоотношение и етичните стандарти към него, както и супервизирането на процеса на осигуряване на психологическа помощ.

Съдържание на дисциплината

1. РЪКОВОДСТВОТО: ПРОДУКТ НА АМЕРИКАНСКАТА СЪВЕСТ. Събуждането на обществената съвест в САЩ. Професионалното обучение: родител на професионалното ръководство. Сблъсъкът на философиите на морала. Легендата Парсън. Раждането на Националната асоциация по професионално ръководство. Ръководството на вълната на Прогресивното движение. Ръководството и прогресивното обучение. Ръководството се придвижва от идеализма към професионализма. Търсене на идеи и идентичност. Ръководството и новите технологии на тестирането.

2. ОСНОВИ И РАННА ИСТОРИЯ НА КЛИНИЧНАТА ПСИХОЛОГИЯ. Ранни концепции за психичното разстройство: парадигмите на психиката и на тялото: древна Гърция, средновековието, Ренесанса, XIX век. Основаването на клиничната психология: влиянието на теста за интелигентност на Бине; Американската психологическа асоциация и ранната клинична психология; влиянието на Първата световна война. Клиничната психология между Първата и Втората световна война: психологическо тестиране; психотерапия; обучение.

3. НАЙ-НОВА ИСТОРИЯ НА КЛИНИЧНАТА ПСИХОЛОГИЯ. Влиянието на Втората световна война. Клиничната психология непосредствено след Втората световна война. Обучение: конференцията в Болдър. Събития след Конференцията в Болдър. Възход на алтернативите на психодинамичния подход: поведенчески подход; когнитивно-поведенчески подход; хуманистичен подход; подход на семейните системи; психотропни медикаменти; движение за Общностно психично здраве; интегративни подходи; биопсихосоциален подход. Оформяне на новия модел на обучение: Конференцията във Вейл; Конференцията в Солт Лейк Сити; Конференцията в Мичиган за следдокторското обучение; актуален статус.

4. ОТ ТЕОРЕТИЧНИ РАЗДЕЛЕНИЯ КЪМ ЕКЛЕКТИЧНО-ИНТЕГРАТИВНИ ТЕРАПИИ. Търсене на системен еkleктизъм. Търсене на общи елементи: обратно към базисната психология; подход на социалното

влияние; консултиране и когнитивна революция. Изследване на процеса в консултирането: начало на изследванията; проблеми в изследванията на процеса и резултата. Изследвания и практика. Новата философия на науката. Ефикасност на консултирането и психотерапията.

5. ДЕСЕТ СЪЩЕСТВЕНИ ВЪПРОСА ЗА ПСИХОТЕРАПИЯТА. Върши ли работа психотерапията? Дългосрочната терапия по-добра ли е от краткосрочната? Кой остава и кой отпада от психотерапията? Един тип психотерапия по-добър ли е от друг? Ефектите от психотерапията продължават ли да се чувстват, след като терапията приключи? Кои общи фактори са свързани с положителен резултат от психотерапията? Защо е трудна промяната? Трябва ли човек да е професионалист, за да е ефективен терапевт? Психотерапията помага ли за намаляване на медицинските разходи? Може би психотерапията да е вредна?

6. ОБЛАСТИ НА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ. Клинична здравна психология: тютюнопушене; затлъстяване; злоупотреба с алкохол; управление на стреса; СПИН; контрол на хроничната болка. Детска клинична психология: разстройство с дефицит на вниманието и хиперактивност; разстройства на ученето; малтретиране на деца; анорексия нервоза. Клинична невропсихология: епилепсия; мозъчни наранявания; дегенеративни болести. Геронтопсихология: дегенеративни болести; психиатрични проблеми на хората в напреднала възраст; тревожност; депресия; злоупотреба с вещества. Юридическа психология: принудително хоспитализиране; педиране за невменяемост; родителски права над дете; насилие срещу жени; подбор на съдебни заседатели. Други типове специализация.

7. КОНСУЛТАТИВНИ, ПРЕПОДАВАТЕЛСКИ И АДМИНИСТРАТИВНИ РОЛИ. Консултиране: дефиниция, роли, типове консултиране; консултиране в областта на психичното здраве, организационно консултиране, лично наставничество. Етапи на консултирането. Консултиране с професионалисти извън областта на психичното здраве. Ефективно консултиране. Предизвикателства. Преподавателска дейност: в академична среда (психологически звена; медицински звена и болници). Преподаване в неакадемична среда: клиники, семинари, бизнеса и индустрията, общата аудитория, администрацията.

8. КОНСУЛТАТИВНОТО ВЗАИМООТНОШЕНИЕ. Качества на консултативното взаимоотношение. Перспективи към помагащите взаимоотношения: история; съгласуваност, положително отношение и емпатия; работен съюз; множественост на моделите на взаимоотношението. Консултантите като специалисти по взаимоотношенията. Разрешаване на конфликти във взаимоотношенията. Практически измерения на консултативното взаимоотношение: отдаденост; доверие; емпатия; конфиденциалност; добронамерена власт; взаимни ефекти на помагащото взаимоотношение; преживяване на консултативното взаимоотношение като клиент. Създаване на взаимоотношение в първото интервю: установяване на ролите; създаване на надежда; уверяване в конфиденциалността; оценка на очакванията; събиране на информация; идентифициране на проблемите; начало на интервенцията; преглед на дневния ред на първата сесия.

9. МНОГОКУЛТУРНАТА ПЕРСПЕКТИВА КЪМ ПОМАГАЩИТЕ ПРОФЕСИИ. Нуждата от многокултурно ударение: някои тенденции в мултикултурализма. Преодоляване на културното тунелно зрение: „западни“ и „източни“ ценности. Предизвикване и оспорване на собствените културни допускания: допускания за времето; допускания за себеразкриването; допускания за семейните ценности; допускания за невербалното поведение; допускания за доверителните отношения; допускания за себеактуализацията; допускания за директността; допускания за себеутвърждаването. Предизвикване на собствените стереотипни вярвания. Разбиране на две специални популации: допускания за хората с някаква инвалидност; специалните нужди на възрастните. Ефективни многокултурни професионалисти в сферата на помагащите професии: културно умели консултанти.

10. ЕТИЧНИ СТАНДАРТИ. В какво професионалната етика се различава от закона? Етичните принципи на психолозите и кодекс на поведение. Компетентност. Почтеност. Уважение към правата и достойнството на хората. Социална отговорност. Етични стандарти. Общи стандарти. Оценка или интервенция. Рекламирање и други публични изяви. Терапия. Преподаване, обучение, супервизия, изследвания и публикуване. Съдебни дейности. Защо психолог би се държал неетично? Как се налага етиката? Процес на решаване на етични дилеми. Съобразяването с етичните принципи винаги ли е ясно и недвусмислено? Голямата картина.

11. ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНА СУПЕРВИЗИЯ. Миналото на супервизията: Уитмър и трите психотерапевтични системи: Лайтнър Уитмър; психоаналитична терапия; поведенческа терапия; екзистенциално-хуманистична терапия. Професионалното признание на супервизията: осем модела на психотерапевтична супервизия. Психотерапевтична супервизия – теория и изследвания: развитийни модели; очертаване на измеренията на супервизията; процес на супервизия; ресурси за супервизия; проучвания. Бъдещето на психотерапевтичната супервизия.

ЛИТЕРАТУРА

- Blocher, D. H. (2000). *The Evolution of Counseling Psychology*. New York, NY: Springer.
- Kottler, J. A. & Shepard, D. S. (2008). *Introduction to Counseling: Voices from the Field*, 6th ed. Belmont, CA: Thomson Higher Education
- Norcross, J. C., Vandenbos, G. R., & Freedheim, D. K. (2010). *History of Psychotherapy: Continuity and Change*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Plante, T. G. (2005). *Contemporary Clinical Psychology*, 2nd ed. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

Стандарти за академичен интегритет

Минималното наказание за мамене/преписване на изпит е слаба оценка. Особено тежки случаи на академична измама на изпит, например получаване на копие от теста предварително, водят до двойка, а дори и до по-сериозни административни наказания. Маменето/преписването на домашни работи води до двойка.

Плагиатството в писмени разработки води до двойка. Особено тежки академични нарушения, например предаване на материал, правен от друг (примерно купен доклад), води до двойка. Плагиатството се определя като: (а) предаване на материал, чийто автор е друг, но представен като лично дело и/или (б) неправилно/липсващо посочване на източниците в есета и доклади. Ако използвате думи или идеи на друг човек, трябва да обозначите това по приетия начин. Ако използвате пряк цитат, трябва да посочите източника и страницата. Дори ако парафразирате нечии идеи, пак ТРЯБВА да отдадете дължимото на източника.

Трябва да осъзнавате, че се смята за академично безчестие да използвате доклад или проект в повече от един курс без разрешение на преподавателя. Наказанието за това е двойка на курса.

Това описание не е изчерпателно: от вас се очаква да сте запознати с правилата за академично поведение на студента.

HISTORY OF CLINICAL PSYCHOLOGY

1. GUIDANCE: A PRODUCT OF THE AMERICAN CONSCIENCE. The awakening of social conscience in the USA. Vocational education: parent to vocational guidance. The clash of moral philosophies. The Parsons legend. Breaking away: the birth of the National Vocational Guidance Association. Guidance rides the crest of the Progressive movement. Guidance and Progressive education. Guidance moves from idealism to professionalism. The search for ideals and identity. Guidance and the new technology of testing.

2. FOUNDATIONS AND EARLY HISTORY OF CLINICAL PSYCHOLOGY. Early conceptions of mental illness: mind and body paradigms: the Greeks; the Middle Ages; the Renaissance; the Nineteenth Century; the birth of psychology. The founding of clinical psychology. The influence of Binet's intelligence test. The influence of the Mental Health and Child Guidance Movement. The American Psychological Association and early clinical psychology. The influence of World War I. Clinical psychology between World Wars I and II: psychological testing; psychotherapy; training; organizational split and new publications.

3. RECENT HISTORY OF CLINICAL PSYCHOLOGY. The Influence of World War II. Clinical Psychology Immediately after World War II: training; the Boulder Conference; post-Boulder Conference events. The Rise of Alternatives to the Psychodynamic Approach: the behavioral approach; the cognitive-behavioral approach; the humanistic approach; the family systems approaches; psychotropic medication; Community Mental Health Movement; the integrative approaches; the bio-psycho-social approach. A new training model emerges: The Vail Conference; Salt Lake City Conference; Additional Conferences; Michigan Conference on Postdoctoral Training. Present status.

4. FROM THEORETICAL DIVISIVENESS TO ECLECTIC-INTEGRATIVE THERAPIES. The quest for a systematic eclecticism. The search for common elements: back to basic psychology; the Social Influence approach; counseling and the cognitive revolution. Process research in counseling: the beginning of process research; problems with process and outcome research. Research and practice: narrowing the gap. The new philosophy of science. The efficacy of counseling and psychotherapy.

5. TEN ESSENTIAL QUESTIONS ABOUT PSYCHOTHERAPY. Is long-term therapy better than short-term treatment? Who stays in and who drops out of psychotherapy? Is one type of therapy better than another? Do the effects of psychotherapy last after therapy ends? What common factors are associated with positive psychotherapy outcome? Why is change difficult? Must someone be a professional to be an effective therapist? Does psychotherapy help to reduce medical costs? Can psychotherapy be harmful?

6. AREAS OF SPECIALIZATION. Clinical Health Psychology: smoking; obesity; alcohol abuse; stress management; Acquired Immune Deficiency Syndrome (AIDS); chronic pain control. Child Clinical Psychology: Attention Deficit Hyperactivity Disorder; learning disorders; child abuse and neglect; anorexia nervosa. Clinical Neuropsychology: epilepsy; brain injuries; degenerative diseases. Geropsychology: degenerative diseases; psychiatric issues in older adults; anxiety; depression; Substance Abuse. Forensic psychology: involuntary commitment; insanity defense; child custody; violence against women; jury selection. Other subspecialties.

7. CONSULTATIVE, TEACHING, AND ADMINISTRATIVE ROLES. Consultation: consultation defined; consultation roles; types of consultation (mental health consultation; organizational consultation; executive coaching); stages of consultation (understanding the question; assessment; intervention; termination; follow-up). To whom do clinical psychologists offer consultation? Consultation with non-mental health professionals. Teaching: teaching in academic settings; teaching in nonacademic settings (clinics; workshops; business and industry; general public). Administration.

8. THE COUNSELING RELATIONSHIP. Qualities of counseling relationships. Perspectives on helping relationships: a bit more of history; congruence, positive regard, and empathy; working alliance; multiple models of relationship. Counselors as relationship specialists. Conflict resolution in relationships. Practical dimensions of the therapeutic relationship: commitment; trust; empathy; confidentiality; benevolent power. Reciprocal effects in the helping relationship. Experiencing the therapeutic relationship as a client. Creating a relationship in the initial interview: establishing rules; planting hope; assuring confidentiality; assessing expectations; collecting information; identifying problems; beginning intervention. First-session agenda review.

9. MULTICULTURAL PERSPECTIVE TO HELPING PROFESSIONS. The need of multicultural emphasis: some tendencies in multiculturalism. Overcoming cultural tunnel vision: Western and Eastern values. Challenging one's own cultural assumptions: assumptions about time; assumptions about self-disclosure; assumptions about family values; assumptions about non-verbal behavior; assumptions about trustworthy relations; assumptions about self-actualization; assumptions about straightforwardness; assumptions about self-assertion. Challenging one's own stereotypic beliefs. Understanding two special populations: assumptions about disabled persons; the special needs of the older people. Efficient multicultural professionals in helping professions: culturally skilled counselors.

10. ETHICAL STANDARDS. How do professional ethics differ from the law? The ethical principles of psychologists and code of conduct: fundamental ethical principles (competence; integrity; professional and scientific responsibility; respect for people's rights and dignity; concern for other's welfare; social responsibility. Ethical standards: general standards; evaluation, assessment, or intervention; advertising and other public statements; therapy; teaching, training, supervision, research, and publishing; forensic activities. Resolving ethical issues. How are ethics enforced? What is the process for solving ethical dilemmas? Is behaving in accordance with the ethical principles always clear cut?

11. PSYCHOTHERAPY SUPERVISION. Supervision's past: Witmer and three psychotherapy systems: Lightner Witmer; psychoanalytic therapy; behavior therapy; existential-humanistic therapy. The professional recognition of supervision: eight models of psychotherapy supervision. Psychotherapy supervision: theory and research: developmental models; mapping supervision's dimensions; supervision process; supervision resources; surveys. The future of psychotherapy supervision

SOURCES

- Blocher, D. H. (2000). *The Evolution of Counseling Psychology*. New York, NY: Springer.
- Kottler, J. A. & Shepard, D. S. (2008). *Introduction to Counseling: Voices from the Field*, 6th ed. Belmont, CA: Thomson Higher Education
- Norcross, J. C., Vandenbos, G. R., & Freedheim, D. K. (2010). *History of Psychotherapy: Continuity and Change*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Plante, T. G. (2005). *Contemporary Clinical Psychology*, 2nd ed. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.